

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/27/2023
Identifikačné číslo spisu:	2317205281
Dátum vydania rozhodnutia:	30.01.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Adamcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:2317205281.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 1/ G. M., nar. I., bytom J., 2/ E. M., nar. I., bytom J., obaja zastúpení Čibrik & Blazsek advokátska kancelária s. r. o., so sídlom Hlavná 14, Šaľa, IČO: 46 255 010, proti žalovanej: DPS financial consulting, s. r. o., so sídlom Tamaškovičova 17/2742, Trnava, IČO: 46 713 930, zastúpenej PETKOV & Co s. r. o., so sídlom Šoltésovej 14, Bratislava, IČO: 50 430 742, o určení, že záložné právo nie je, o zaplatenie 14.499,28 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Galanta pod sp. zn. 10C/16/2017, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 12. októbra 2022 sp. zn. 26Co/66/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 12. októbra 2022 sp. zn. 26Co/66/2022 vo výrokoch I. a II. a rozsudok Okresného súdu Galanta zo 14. decembra 2021 č. k. 10C/16/2017-342 vo výrokoch 1. a 3. z r u š u j e a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súdu Galanta na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobcovia žalobou z 3. marca 2017 žiadali súd, aby určil, že na nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v okrese D., v obci V., v katastrálnom území V., zapísané Okresným úradom D. - katastrálny odbor na LV č. XXX, ako: rodinný dom so súpisným číslom XX, druh stavby 10, ktorý je postavený na pozemku - parcele C-KN parcela číslo 2039/7, v podiele 1/2 a 1/2, pozemok - parcela C-KN parcela číslo 2039/7, druh pozemku zastavané plochy a nádvoria o výmere 554 m², v podiele 1/2 a 1/2, pozemok - parcela C-KN parcela číslo 2039/22, záhrady o výmere 454 m², v podiele 1/2 a 1/2, pozemok - parcela E-KN parcela číslo 2039/7, druh pozemku zastavané plochy a nádvoria o výmere 92 m², v podiele 1/2 a 1/2 (ďalej aj „nehnuteľnosť“, „záloh“ alebo „predmet záložného práva“) neviazne záložné právo zmluvne zriadené na zabezpečenie pohľadávky žalobcov voči žalovanej a zrušil záložné právo k nehnuteľnosti v prospech žalovanej. Žalobcovia počas konania niekoľkokrát menili žalobný návrh. V priebehu konania žalobcovia v časti II. výroku, teda zrušenia záložného práva, zobrali žalobu späť so súhlasom žalovanej. Žalobcovia napokon zmenili žalobný návrh a žiadali, aby súd pripustil zmenu žalobného petitu, v zmysle ktorého sa určuje, že na zálohu záložné právo žalovanej nie je. Súd takto navrhnutú zmenu žalobného nároku pripustil na pojednávaní konanom 30. mája 2019.

1.1. Žalovaná žalobou z 8. februára 2019 podala vzájomnú žalobu a žiadala súd, aby žalobu žalobcov zamietol a zaviazal žalobcov 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne žalovanej zaplatiť 14.499,28 eur s príslušenstvom.

2. Okresný súd Galanta (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo 14. decembra 2021 č. k. 10C/16/2017-342 v spojení s opravným uznesením z 24. júna 2022 č. k. 10C/16/2017-398 výrokom 1. žalobu zamietol, výrokom 2. konanie v časti zrušenia záložného práva k predmetu záložného práva, v prospech žalovanej zastavil, výrokom 3. vzájomnú žalobu zamietol, výrokom 4. konanie v časti úrokov a úrokov z omeškania nasledovne: v časti úrokov vo výške 8,95 % ročne zo sumy 1.200 eur za obdobie od 22. marca 2019 do zaplataenia, v časti úrokov z omeškania vo výške 8 % ročne zo sumy 1.200 eur za obdobie od 22. marca 2019 do zaplataenia, v časti úrokov vo výške 8,95 % ročne zo sumy 1.300 eur za obdobie od 5. novembra 2019 do zaplataenia, v časti úrokov z omeškania vo výške 5,05 % ročne zo sumy 1.300 eur za obdobie od 5. novembra 2019 do zaplataenia, v časti úrokov vo výške 8,95 % ročne zo sumy 3.000 eur za obdobie od 13. februára 2020 do zaplataenia, v časti úrokov z omeškania vo výške 5,05 % ročne zo sumy 3.000 eur za obdobie od 13. februára 2020 do zaplataenia zastavil, výrokom 5. žalovanej uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok za vzájomnú žalobu vo výške 799,50 eur Slovenskej republike na účet tunajšieho súdu do troch dní od právoplatnosti rozsudku a výrokom 6. rozhodol, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

2.1. Pred meritorným prejednaním veci sa súd zaoberal okruhom otázok, a to: preukázaním naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe, vecnej legitimácie žalovanej a otázkou premlčania. V danom prípade žalobcovia mali naliehavý právny záujem na podaní určovacej žaloby, pretože bez tohto určenia by bolo právne postavenie žalobcov neisté a predmetná žaloba nespôsobuje podávanie ďalších žalôb za účelom odstránenia právnej neistoty. Žalobcovia prostredníctvom svojho právneho zástupcu uvádzali, že žalovaná nie je vecne legitimovaná, pokiaľ ide o vzájomnú žalobu, vzhľadom na neplatnosť zmluvy o postúpení pohľadávok z dôvodu, že pri zosplatnení pohľadávky banka nepostupovala v súlade s § 92 ods. 8 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bankách“). Podľa názoru súdu banka v súlade so zákonom zosplatnila úver a zmluvu o postúpení pohľadávok považoval za platný právny úkon.

2.2. Pokiaľ šlo o premlčanie nároku uplatneného vzájomnou žalobou súd prvej inštancie uviedol, že námietka premlčania bola vznesená pred vyhlásením uznesenia, ktorým súd skončil dokazovanie a z tohto dôvodu sa ňou zaoberal. Z predloženého účtu žalobcov zistil, že posledná úhrada bola vykonaná 20. júna 2015 a dlh sa stal splatným 20. októbra 2015. Premlčacia doba začala plynúť 21. októbra 2015 a uplynula 21. októbra 2018. Vzájomnú žalobu žalovaná na súd podala 6. februára 2019, to znamená po uplynutí premlčacej doby. Z dôvodu premlčania súd vzájomnú žalobu žalovanej zamietol.

2.3. Pokiaľ šlo o premlčanie záložného práva z obsahu spisu súd zistil, že dražobná spoločnosť DUPOS, s. r. o. vyzvala žalobcov listom z 24. novembra 2016, aby umožnili ohodnotenie predmetu dražby na základe návrhu žalovanej (v tomto konaní) ako záložného veriteľa o výkon záložného práva formou dražby. To znamená, že žalovaná si uplatnila výkon záložného práva pred dátumom 24. novembra 2016. Súd uviedol, že záložné právo sa nikdy nepremleí skôr ako ním zabezpečená pohľadávka. Pokiaľ sa úver stane splatným, od nasledujúceho dňa začína plynúť nielen premlčacia doba pohľadávky na vrátenie úveru, ale aj premlčacia doba záložného práva. V danom prípade pohľadávka sa stala splatnou 20. októbra 2015 a premlčacia doba začala plynúť 21. októbra 2015. Návrh na výkon záložného práva bol podaný pred 24. novembrom 2016, to znamená, že záložné právo nie je premlčané.

2.4. Vzhľadom k späťvzatiu žaloby a vzájomnej žaloby došlo i k zastaveniu konania v niektorých častiach ako vyplýva z výrokovej časti rozhodnutia. Rovnako bolo rozhodnuté o zaplataení súdneho poplatku za podanie vzájomnej žaloby.

3. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 12. októbra 2022 sp. zn. 26Co/66/2022 na odvolania žalobcov aj žalovanej rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že určil, že na zálohu nie je záložné právo žalovaného (výrok I.), rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku 3. vo veci samej potvrdil

(výrok II.), odvolanie žalovanej proti rozsudku súdu prvej inštancie vo výroku 5. o vyrubení súdneho poplatku ako neprípustné odmietol (výrok III.) a rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku 6. o náhrade trov konania zrušil a vec mu v zrušenom rozsahu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (výrok IV.).

3.1. Odvolací súd v prejednávanej veci v súlade s ustanovením § 382 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) vyzval strany, aby sa vyjadrili k možnému použitiu ustanovení § 53 ods. 9, § 565, § 121 ods. 3, § 110 ods. 3, § 151a, § 100 ods. 2, § 112 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“), ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci súdom prvej inštancie neboli použité. Odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie zistil dostatočným spôsobom skutkový stav, no vec čiastočne nesprávne právne posúdil. Vzhľadom na to, že odvolací súd vychádzal zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie bez potreby zopakovania, či doplnenia dokazovania a dôvodom pre čiastočnú zmenu rozsudku súdu prvej inštancie bolo len rozdielne právne posúdenie otázky účinkov vznesenej námietky premlčania záložného práva, nepovažoval za potrebné a účelné na prejednanie odvolania nariad'ovať pojednávanie, keď si to nevyžadoval ani verejný záujem (§ 385 ods. 1 CSP).

3.2. Odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie správne kvalifikoval právny vzťah založený zmluvou o úvere medzi právnym predchodcom žalovanej a žalobcami ako spotrebiteľský. V zhode so súdom prvej inštancie konštatoval, že OTP Banka Slovensko, a. s. bola oprávnená postúpiť celú svoju pohľadávku voči žalobcom (ktorá je predmetom tohto sporu) na žalovanú potom, keď žalobcovia boli napriek písomnej výzve banky nepretržite dlhšie ako 90 kalendárnych dní v omeškaní so splnením časti svojho peňažného záväzku voči banke. Pokiaľ šlo o premlčanie vzájomnej žaloby uviedol, že v prípade spotrebiteľskej zmluvy má dodávateľ podľa § 53 ods. 9 OZ povinnosť čakať s využitím práva na predčasné zosplatenie (§ 565 OZ) ešte tri mesiace od omeškania zo splatením splátky, ale (keďže zákon nemá osobitné ustanovenia pre premlčanie takto zosplateného dlhu zo spotrebiteľskej zmluvy) premlčacia doba sa v takomto prípade začína počítať odo dňa zročnosti tejto omeškanej splátky. Tým zákonodarca de facto skrátil premlčaciu dobu pre takýto prípad o tri mesiace (keďže prvé tri mesiace omeškania dlžníka so splátkou dodávateľ nemôže ešte zosplatiť dlh, lebo by porušil ustanovenia § 53 ods. 9 OZ). V tomto prípade podľa názoru odvolacieho súdu je premlčacia doba v trvaní (de facto) dva a trištvrte roka dostatočná na to, aby veriteľ uplatnil svoj nárok na plnenie celého predčasne zosplateného dlhu na súde. Takéto právne posúdenie síce znamená skrátenie všeobecnej trojročnej premlčacej doby o tri mesiace, k tomuto skráteniu však nedochádza v dôsledku súdnej modifikácie zákonného ustanovenia, ale v dôsledku jasného znenia textu samotného ustanovenia, čo nepredstavuje narušenie princípu právnej istoty veriteľa. Nakoľko zo strany veriteľa došlo k vyhláseniu mimoriadnej (predčasnej) splatnosti úveru (§ 565 Občianskeho zákonníka), začala plynúť odo dňa splatnosti nesplnenej splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal zročným celý dlh (§ 103 veta druhá OZ), ktorou bola splátka z 20. 10. 2015. K vyhláseniu mimoriadnej (predčasnej) splatnosti úveru došlo zo strany právneho predchodcu žalovanej výzvou zo 06. 02. 2016, udialo sa tak zjavne kvôli nesplnenej splátke splatnej dňa 20. 10. 2015. Trojročná premlčacia doba na uplatnenie práva na zaplatenie úveru tak začala plynúť dňa 21. 10. 2015, ktorým dňom mal veriteľ prvú objektívnu možnosť výkonu svojho práva (§ 101 OZ), a ktorej posledný deň pripadol na pondelok 21. 10. 2018 (§ 122 ods. 3 OZ). Vzájomnú žalobu doručila žalovaná súdu prvej inštancie až dňa 06. 02. 2019, teda zjavne po uplynutí premlčacej doby, a preto správne súd prvej inštancie žalovanej premlčané právo nepriznal. Odvolací súd sa stotožnil so správnym záverom súdu prvej inštancie, že právo na úrok, úrok z omeškania a náklady spojené s uplatnením pohľadávky žalovaná uplatnila podaním vzájomnej žaloby na súde až po uplynutí premlčacej doby, ako aj s názorom, podľa ktorého príslušenstvo pohľadávky sa posudzuje podľa toho istého právneho režimu ako samotná pohľadávka. Ani odvolacie námietky a argumenty žalovanej nič nemenia na vecnej správnosti prvoinštančného rozsudku o zamietnutí vzájomnej žaloby, nespochybňujú správnosť hodnotenia vykonaných dôkazov, zistených skutočností alebo spôsobu právneho posúdenia prejednávanej veci vzájomnej žaloby, vrátane otázky premlčania pohľadávky s príslušenstvom a neodôvodňujú iné rozhodnutie v danom spore v prospech žalovanej.

3.3. So záverom súdu prvej inštancie uvedeným v preskúmanom rozsudku (odsek 35.), že záložné právo nie je premlčané, nakoľko návrh na výkon záložného práva bol podaný pred 24. 11. 2016, sa

odvolací súd nestotožnil. Pod uplatnením práva na účely ustanovenia § 112 Občianskeho zákonníka možno rozumieť taký úkon oprávneného, ktorý smeruje k tomu, aby o jeho práve bolo rozhodnuté. Uplatnením práva sa rozumie uplatnenie práva na súde v civilnom, trestnom konaní, prípadne v priestupkovom alebo v obdobnom konaní. Základnou podmienkou, aby došlo k spočívaniu premlčacej lehoty je, aby veriteľ dotknuté právo uplatnil buď na súde alebo u iného, avšak nevyhnutne príslušného orgánu, ktorým môže byť napr. i rozhodcovský súd, priestupkový orgán v rámci priestupkového konania. Po odpadnutí prekážky, ktorá spôsobila spočívanie premlčania, môže plynúť premlčacia doba ďalej v čase, ktorý ostáva do jej skončenia, pričom sa započítava čas, ktorý uplynul od začiatku jej plynutia až do vyskytnutia sa prekážky. Na rozdiel od súdu prvej inštancie mal odvolací súd za to, že uplatnením práva nie je výzva na umožnenie ohodnotenia dražby. Ani argumentácia žalovanej, že výkon záložného práva bol započatý prípisom z 31. 10. 2016 a doručený žalobcom a orgánom správy katastra dňa 07. 11. 2016, čo podľa žalovanej znamená, že premlčacia doba dosiaľ neuplynula a spočíva, nebola náležitá, keďže príslušná správa katastra nie je orgán, u ktorého by sa malo uplatniť právo v zmysle vyššie uvedeného. Odvolací súd skonštatoval, že v danej veci nedošlo k prerušeniu plynutia premlčacej doby záložného práva uplatnením výkonu záložného práva žalovanou, ako to nesprávne konštatoval súd prvej inštancie, ani doručením oznámenia o začatí výkonu záložného práva príslušnej správe katastra tak, ako sa to snaží navodiť žalovaná. Odvolací súd doplnil, že výkon záložného práva dražbou spoločnosťou nespadá pod ustanovenie § 112 OZ. Ani dražobná spoločnosť nie je orgánom, u ktorého by sa malo uplatniť právo a samotná dražba nie je uplatnením práva podľa uvedeného ustanovenia. Z uvedeného vyplýva, že námietka premlčania záložného práva vznesená žalobcami bola dôvodná, pričom dlžníkom účinne vznesená námietka premlčania bráni súdnej vymáhateľnosti premlčaného práva. Vznesením námietky premlčania a dovolaním sa premlčania záložného práva zo strany žalobcov, stráca žalovaná ako záložný veriteľ možnosť domáhať sa uspokojenia zo zálohu, pretože jej záložné právo je premlčané (pozri nálezy Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 250/2011 z 08. 12. 2011). Záložné právo po vznesení námietky premlčania (dovolaní sa premlčania) zostáva v podobe naturálnej obligácie, jeho ďalšia existencia nemá žiaden zmysel, pretože je nerealizovateľné. Preto je možné úspešne sa domáhať určenia, že záložné právo k zálohu neexistuje a na základe takéhoto rozhodnutia súdu je potom možné dosiahnuť výmaz záložného práva z katastra nehnuteľností, a to aj proti vôli záložného veriteľa. Záložné právo v podobe naturálnej obligácie, ktoré je nevykonateľné z dôvodu vznesenia námietky premlčania a dovolania sa premlčania, teda nemá zmysel a nemôže slúžiť potrebám praktického života, preto je dôvodné určiť, že záložné právo nie je, keďže je nevykonateľné. Nepochybne ide o prípustnú obranu záložcu pred zrealizovaním premlčaného záložného práva, keďže záložné právo v takom prípade už nemôže byť spôsobilým predmetom na uspokojenie zabezpečenie pohľadávky. Odvolací súd taktiež považoval námietku žalovanej o porušení zásady koncentrácie konania a rovnosti strán za neopodstatnenú, lebo v konkrétnostiach prejednávanej veci nedošlo k nerešpektovaniu zákonných ustanovení o koncentrácii. Rovnako pred odvolacím súdom neobstál ani argument žalobcov o nepreskúmateľnosti rozsudku okresného súdu. Pokiaľ šlo o výrok o náhrade trov konania bol predmetný výrok rozsudku súdu prvej inštancie nedostatočne odôvodnený, a preto ho odvolací súd zrušil a v rozsahu zrušenia vec vrátil súdu prvej inštancie.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovení § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Uviedla, že rozsudok odvolacieho súdu je vo výroku I. zaťažený vadou arbitrárnosti, ktorá v konkrétnostiach spočíva v tom, že krajský súd: a) nezohľadnil a nevysporiadal sa so zásadnou argumentáciou žalovanej, týkajúcou sa: (i) otázky procesnej neprípustnosti žaloby žalobcov; (ii) otázky spočívania premlčacej doby výkonu záložného práva pre objektívnu prekážku v podobe neodkladného opatrenia na zdržanie sa výkonu záložného práva, nariadeného na návrh žalobcov; b) otázky podstatné pre meritorný výsledok sporu v tejto časti neposudzoval a nezdôvodnil zo všetkých podstatných zákonných hľadísk, ktoré boli vo veci relevantné, čoho dôsledkom boli jeho predčasné závery, opomínajúce vzájomné súvislosti medzi relevantnými právnymi normami, či opomenutie skúmania skutočného účelu a zmyslu právnej úpravy: (i) nebral do úvahy ustanovenie § 151md ods. 1 OZ, (ii) v otázke akcesority záložného práva k zabezpečenému (hlavnému) záväzku sú závery krajského súdu arbitrárne pre extrémny rozpor so znením relevantnej právnej úpravy, (iii) v otázkach (ne)s počívania premlčacej doby výkonu záložného práva momentom uplatnenia práva a (ne)možnosti aplikácie § 112 OZ na uplatnenie záložného práva u

dražobníka či na orgáne katastra opomenul krajský súd vec posúdiť a odôvodniť zo všetkých zákonných hľadísk a prostredníctvom interpretácie a aplikácie noriem v ich vzájomných súvislostiach (§ 853 ods. 1 OZ v spojení s § 112 OZ), v dôsledku čoho krajskému súdu následne unikol (a v rozhodnutí ho preto vôbec nezohľadnil) skutočný účel právnej úpravy výkonu záložného práva pri otázke spočívania premlčacej doby v období jeho výkonu, ako ho v minulosti už vyslovil najvyšší súd, napr. v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/220/2018.

4.1. Pokiaľ šlo o výrok II. napadnutého rozsudku je aj tento podľa dovolateľky pre nesprávny postup odvolacieho súdu zaťažený vadou arbitrárnosti, ktorá spočíva v tom, že krajský súd, a pred ním okresný súd, nesprávne vyhodnotili skutočnosti, ktoré vyplynuli v procese dokazovania jednoznačne najavo (zistili ich, ale nebrali na ne a ich význam patričný zreteľ). Krajský súd navyše vadu v hodnotení skutkových zistení neodstránil, a adekvátne (správne) neuplatnil teóriu dôjdenia právneho úkonu do dispozície adresáta a súčasne nezohľadnil a nevyhodnotil obsah ustanovenia čl. VIII. ods. 2 Zmluvy o úvere, čo potom viedlo k nesprávnemu ustáleniu účinnosti právneho úkonu (oznámenia o predčasnom zosplatnení úveru) a k nesprávnemu identifikovaniu splátky, pre ktorú sa stal úver skutočne predčasne splatným.

4.2. Odvolací súd zároveň v napadnutom rozsudku nesprávne právne posúdil právne otázky, od ktorých správneho vyriešenia závisela správnosť meritórneho rozhodnutia. Tieto otázky v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte neboli vyriešené. Rámcovo ich žalovaná naformulovala nasledovne: (i) Má sa alebo nemá sa v spotrebiteľských veciach aplikovať ustanovenie § 103 Občianskeho zákonníka na situácie, keď veriteľ vyhlási predčasnú splatnosť úveru postupom podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka osobitným právnym úkonom (oznámením o uplatnení práva na zosplatnenie úveru) ? (ii) Aká je dlhá a od ktorého momentu začína v spotrebiteľských veciach plynúť premlčacia doba predčasne zosplatnenej pohľadávky v prípadoch, keď veriteľ vyhlási predčasnú splatnosť úveru postupom podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka osobitným právnym úkonom (oznámením o uplatnení práva na zosplatnenie úveru)? Podľa presvedčenia dovolateľky mala byť prvá otázka vyriešená tak, že v spotrebiteľských veciach sa nemá aplikovať ustanovenie § 103 Občianskeho zákonníka na situácie, keď veriteľ vyhlási predčasnú splatnosť úveru postupom podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka osobitným právnym úkonom. K druhej otázke doplnila, že rozlišovanie dĺžky premlčacej doby na právnu a faktickú je neprípustné. Ak z práva vyplýva dĺžka premlčacej doby 3 roky, jej dĺžku je potrebné zachovať aj fakticky - veriteľovi musí ostať možnosť uplatniť svoje právo v zákonom stanovenej lehote ako celku. Premlčaciu dobu nemožno „implicitne“ skracovať. Ak by zákonodarca chcel stanoviť právne a fakticky kratšiu premlčaciu dobu, prijal by osobitnú normu, v ktorej by explicitne kratšiu premlčaciu dobu stanovil. Podľa neho premlčacia doba začína plynúť až v deň nasledujúci po uplynutí doby 3 mesiacov od splatnosti splátky, pre ktorú sa má stať úver predčasne splatným (§ 53 ods. 9 OZ), keďže počas lehoty 3 mesiacov musí ostať veriteľ objektívne nečinný a možnosť realizácie svojho práva zosplatniť úver v súlade so zákonom mu nastáva až uplynutím predmetnej 3-mesačnej lehoty a premlčacia doba uplynie po 3 rokoch od jej počiatku. Na základe uvedeného navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie.

5. Žalobcovia vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedli, že rozhodnutie súdu o premlčaní záložného práva je spôsobilým podkladom pre výmaz záložného práva z katastra nehnuteľností. So záverom odvolacieho súdu, ktorý určil, že na zálohu nie je záložné právo súhlasili a navrhli dovolanie zamietnuť.

5.1. K vyjadreniu žalobcov sa vyjadrila žalovaná, ktorá ho považovala za oneskorene podané.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) vychádzajúc z vyššie uvedeného ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné a aj dôvodné, a preto rozsudok odvolacieho súdu i rozsudok prvoinštančného súdu v rozsahu dovolania zrušil (§ 449 ods. 1, 2 CSP) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

7. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. V danom prípade dovolateľka vyvodila prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

8. Žalovaná v dovolaní argumentovala tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, pokiaľ ide o premlčanie nároku, ktorý si žalovaná uplatnila vzájomnou žalobou. Nesúhlasila s názorom krajského súdu, že ustanovenie § 103 OZ sa má v spotrebiteľských veciach aplikovať na situácie, keď veriteľ vyhlási predčasnú splatnosť úveru postupom podľa § 53 ods. 9 OZ. Naopak podľa názoru dovolateľky je takéto riešenie nesprávne.

9. Predmetná otázka aplikácie ustanovenia § 103 OZ v spotrebiteľských vzťahoch bola opakovane predmetom rozhodovania senátov občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, pričom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR bolo zverejnené pod č. R 29/2023 rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/268/2020, v zmysle ktorého:

„... je nevyhnutné dôsledne zvážiť redukcii aplikovateľnosti § 103 veta druhá, t. j. vyňatie predmetného zákonného ustanovenia pre prípady z oblasti spotrebiteľských vzťahov, na ktoré sa vzťahuje § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka. Na takýto postup musia byť skutočne pádne dôvody, ktoré na základe systému hodnôt chránených ústavným poriadkom a zákonmi opodstatňujú záver, že zákonodarca daný prípad skutočne nechcel zahrnúť do hypotézy právnej normy, a preto túto normu treba redukovať, nakoľko to narušá princíp právnej istoty.

25. Zákonodarca všeobecnú trojročnú premlčaciu dobu nestanovuje absolútne, zákon v konkrétne vymedzených prípadoch môže určiť i osobitnú premlčaciu dobu čo do okamihu začiatku jej plynutia, ako aj čo do jej dĺžky, takýto zámer ale z § 103 a § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka nie je možné vyvodiť. Logická je i úvaha, že pripustením uplatnenia druhej vety § 103 aj v spotrebiteľských vzťahoch by sa dĺžka premlčacej doby dostala do rozporu s už spomenutým § 101 Občianskeho zákonníka v neprospech veriteľa. Navyše, premlčanie je právny inštitút, ktorý oslabením subjektívneho práva veriteľa zvýhodňuje práve dlžníka ako porušiteľa zmluvnej povinnosti. Opačným postupom by sme sa dostali do rozporu s princípom rovnosti v právach, práve ktorý princíp slúži k bezprostrednému naplneniu účelu právnej úpravy, rešpektujúc tak i danosti požiadavky ochrany slabšej strany v spotrebiteľských vzťahoch. Pri ustanovovaní zákonných podmienok ochrany spotrebiteľa, dlžníka, je totiž nutné dbať na vyváženosť právnej úpravy z hľadiska jednotlivých ústavných štandardov vrátane princípu právneho štátu. Aj keď je ochrana spotrebiteľov neoddeliteľnou súčasťou súčasného súkromného práva a postavenie spotrebiteľov je potrebné brať vážne, ochranu spotrebiteľov je nutné interpretovať triezvo, neutrálne ako akékoľvek iné právne inštitúty. V danom prípade sa to prejavuje potrebou zabrániť, aby sa slabšia strana - spotrebiteľia dostali do horšieho postavenia ako veritelia. V danom prípade ale najvyšší súd nevidí legitímny dôvod, ktorý by takýto rozdielny prístup ospravedlňoval. Len to, že spotrebiteľ si ako slabšia strana vyžaduje vyššiu ochranu, tu nestačí.“

10. Ako vyplýva z uvedeného, už konštantná judikatúra dovolacieho súdu redukuje aplikáciu druhej vety ustanovenia § 103 OZ v spotrebiteľských vzťahoch. Dovolací súd sa s touto judikatúrou stotožňuje a na ňu v detailoch odkazuje. Na základe uvedeného možno vyvodiť záver, že odvolací súd vec pokiaľ ide o túto otázku nesprávne právne posúdil.

11. Dovolateľka ďalej namietala i nesprávne právne posúdenie otázky začatia plynutia premlčacej doby pokiaľ ide o spotrebiteľské vzťahy a taktiež posúdenie otázky dĺžky premlčacej doby v týchto vzťahoch. I na túto otázku odpovedá citovaný judikát R 29/2023, v ktorom „najvyšší súd zastáva názor, že veriteľ sa na súde mohol po prvý raz domáhať svojho práva prvý deň nasledujúci po uplynutí trojmesačnej doby plynúcej od omeškania spotrebiteľa so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh (za súčasného splnenia upozornenia na zosplatenie). Práve tento deň je teda najskorším dňom, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), čo v danom kontexte znamená, že

tento deň je aj začiatkom premlčacej doby práva požadovať splnenie celého dlhu, čím sa naplní i zámer zákonodarcu, aby premlčacia doba pri zosplatnení celého dlhu nezávisela od vôle veriteľa (§ 103 Občianskeho zákonníka).“

11.1. Keďže odvolací súd v prejednávanej veci trval na tom, že premlčacia doba je právne síce deklarovaná ako 3-ročná, ale fakticky (v skutočnosti) je iba v dĺžke 2 roky a 9 mesiacov a začína plynúť momentom splatnosti splátky, pre ktorú sa v budúcnosti (po uplynutí doby 3 mesiacov) stane úver splatný, a to aj napriek tomu, že veriteľ musí 3 mesiace čakať na možnosť uplatniť svoje právo na zosplatnenie úveru, možno vyvodiť záver, že i v tejto otázke vec nesprávne právne posúdil. V citovanom judikáte bola spochybnená dĺžka premlčacej doby, ktorú nesprávne a neprípustne odvolací súd skrátil o tri mesiace.

11.2. Najvyšší súd po zhrnutí významných právnych hľadísk vzťahujúcich sa na danú vec uzatvára, že podľa § 103 Občianskeho zákonníka plyní pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch, v ktorých podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka (všeobecne) začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh za podmienky, že v lehote uvedených 3 mesiacov od omeškania uplynula tiež 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvýkrát (§ 101 Občianskeho zákonníka), (R 29/2023).

12. Z uvedeného vyplýva, že pokiaľ ide o otázku premlčania nároku uplatneného vzájomnou žalobou žalovanej, je dovolanie nielen prípustné, ale i dôvodné, pričom rovnakou chybou je postihnuté i rozhodnutie súdu prvej inštancie.

13. V súvislosti s námietkou dovolateľky o zmätočnosti napadnutého rozhodnutia (pokiaľ ide o premlčanie vzájomnej žaloby) v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP vzhľadom na konštatované nesprávne právne riešenie podstaty prejednávaneho sporu odvolacím súdom, považuje dovolací súd za nadbytočné zaoberať sa kvalitou odôvodnenia jeho rozhodnutia, nakoľko vec bude znovu predmetom rozhodovania súdu, ktorému sa vec vracia na ďalšie konanie.

14. Dovolaťka ďalej namietala aj proti vyhovujúcemu výroku rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým bol zmenený rozsudok okresného súdu a bolo rozhodnuté („určené“), že na predmete záložného práva sa nenachádza záložné právo žalovanej. V danej súvislosti žalovaná uviedla, že dovolanie je v danej časti procesne prípustné v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP a s poukazom na toto ustanovenie i dôvodné podľa ustanovenia § 431 CSP. Dovolací súd dospel k záveru, že je potrebné žalovanej i v tejto časti dovolania prisvedčiť.

15. Podľa dovolateľky došlo k uvedenej procesnej vade tým, že s a odvolací súd nevysporiadal so zásadnou argumentáciou k otázke procesnej neprípustnosti žaloby a neprihliadol na zásadnú skutočnosť k otázke spočívania premlčacej doby výkonu záložného práva pre objektívnu prekážku v podobe neodkladného opatrenia na zdržanie sa výkonu záložného práva. Dovolací súd posúdil túto námietku ako dôvodnú a spôsobilú založiť nepreskúmateľnosť rozhodnutia v predmetnej časti.

16. Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP).

17. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní.

18. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v ustanovení § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

19. Rozsudok musí obsahovať odôvodnenie preukázateľne vychádzajúce z objektívneho postupu súdu pri zisťovaní skutkového stavu pre rozhodnutie. Súd sa v ňom musí vysporiadať so všetkými skutkovými a právnymi otázkami týkajúcimi sa nároku, o ktorom rozsudkom rozhoduje a musí byť z neho zrejmé, ako o prejednávanej veci rozhodol, na základe akých skutočností a dôkazov a ako vec právne posúdil. Argumentácia súdu má byť koherentná a rozhodnutie konzistentné.

20. V rozsudku musí byť posúdený celý predmet konania v jeho komplexnosti, vo všetkých problematických otázkach, ktoré sú súdnym konaním otvorené. Súd je v konaní povinný sa dostatočne zaoberať s argumentami, ktoré žalovaný nárok podporujú, aj s tými, ktoré ho spochybňujú. Aby rozsudok bol preskúmateľný a mohol byť dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v opravnom konaní z hľadiska posúdenia jeho vecnej správnosti, súd sa v ňom musí vysporiadať so všetkými skutkovými a právnymi otázkami týkajúcimi sa predmetu konania a musí byť z neho zrejmé, na základe akých dôvodov o prejednávanej veci rozhodol, na základe akých skutočností a dôkazov a ako vec právne posúdil.

21. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že dovolateľka opodstatnene namietala nedostatočné a nepreskúmateľné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia z dôvodu, že odvolací súd v rozpore s ustanovením § 387 ods. 3 CSP sa náležite nevysporiadal s relevantnými námietkami uplatnenými žalovanou v odvolacom konaní, najmä, že nebral do úvahy skutočnosť, že právoplatným neodkladným opatrením nemohla vykonávať záložné právo, a teda de facto nemohla zabrániť premĺčaniu záložného práva. Záver odvolacieho súdu, správnosť ktorého nebola spôsobilým spôsobom v dovolaní spochybnená, o tom, že záložné právo ako akcesorický záväzok sleduje pri premĺčaní osud hlavného záväzku, na uvedený záver o premĺčaní podľa dovolacieho súdu nepostačuje. Zo strany odvolacieho súdu, keď trval na svojom závere o akcesorickej povahe záložného práva i z pohľadu jeho premĺčania, bolo potrebné so situáciou, v ktorej sa ocitla žalovaná (objektívne nemohla záložné právo vykonať a predsa sa jej právo malo premĺčať), vysporiadať širšie, o. i., aj z pohľadu princípov spravodlivosti a pod. Zároveň sa odvolací súd nedostatočne vysporiadal i s jednotlivými ustanoveniami právnych predpisov, ktoré sa na predmetný právny vzťah vzťahujú (napr. § 100 ods. 2 OZ).

22. V zmysle judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Vecná spojitosť odôvodnenia rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku.

23. S ohľadom na vyššie uvedené dovolací súd na záver dodáva, že uplatnený dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP bol dôvodný, lebo náležitým neodôvodnením napadnutého rozhodnutia došlo k porušeniu procesných práv strany v takej miere, že možno konštatovať porušenie práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru, v ktorom je implikované právo na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy.

24. Vzhľadom k tomu, že pokiaľ ide o časť napadnutého rozhodnutia, ktorá s a týka uplatneného

protinávrhu, odvolací súd i súd prvej inštancie vec (otázku premlčania vzájomného návrhu) nesprávne právne posúdili, bolo potrebné danú časť rozhodnutia zrušiť, vrátane rozhodnutia súdu prvej inštancie. Dovolací súd navyše konštatoval zmatečnosť rozhodnutia odvolacieho súdu pokiaľ ide o žalobu žalobcov - určenie, že záložné právo v prospech žalovanej na zálohu nie je. Nakoľko došlo k vážnemu spochybneniu záverov o premlčaní oboch uplatnených (žalovaných) nárokov, je možné predpokladať posun v skutkovom stave. Preto je namieste, aby oba procesné úkony strán sporu - žalobu i vzájomnú žalobu opätovne prejednal a posúdil súd prvej inštancie. Dovolaciemu súdu teda neostalo nič iné, ako predmetné rozhodnutie spolu s rozhodnutím súdu prvej inštancie v zmysle ustanovení § 449 ods. 1, ods. 2 a § 450 CSP zrušiť a vrátiť vec okresnému súdu na ďalšie konanie, keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu. Zrušené neboli len výroky, ktoré neboli predmetom dovolania: o povinnosti uhradiť súdny poplatok, výroky, ktorými bolo pre späťvzatie konanie už zastavené, rovnako ako výrok o náhrade trov konania, keďže v tejto časti bola vec vrátená súdu prvej inštancie už skôr.

25. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Pokiaľ ide o opätovné prejednanie veci, dovoľuje si dovolací súd upozorniť, okrem vyššie uvedeného, na najnovšiu judikaturu najvyššieho i ústavného súdu pokiaľ ide o prípustnosť žaloby (R 70/2023 a ZNAU 33/2023), spočítavanie premlčacej doby pri záložnom práve (R 27/2023), i premlčanie v spotrebiteľských vzťahoch (R 29/2023).

26. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.